

In zakaj smo gori omenjali E. Marlittovko? Zato ker v tem delci sledimo korak za korakom njeno epigonstvo. Celó osebe so ram znane: kneginja Pavlovna — sicer jako srečno in z duhovito satiro risana, nahaja se *mutatis mutandis* „Im Hause des Kommerzienraths“ — guvernanta Beata — koliko jih je v „Gartenlaube-romanih“ in Rihard? Vsak junak Marlittovkin mu je sličen. Tu pogrešamo le ónih genijalnih darov, ki značijo Marlittovkina dela, namreč: tehnike, zamotanega dejanja in — moči, moči in strasti! Brez teh Marlittovka ni bila, a epigonov jih nima nobeden in nobena v njeni meri.

Pripoznati pa moramo, da ima delo mnogo dobrega, in da je v Slovencih mnogo slabjših povestij, nego je ta. To je knjiga za izobraženo ženstvo, in ker je ravno v kočljivih nje delih tako temna, kakor smo gori omenjali, smeti nam jo je dati v róke tudi odrasli svoji hčeri — brez pomisleka. Dijalog je časih jako duhovit, škoda, da je tóli francoščine in angleščine v njem. Najboljša oseba, kolikor tóli originalna, je Francozinja Zoé de Latour. Tu se je karakteristika pisateljici jako posrečila in je ostala povsem dosledna; ne moremo si káj, a ta „pauvre française“ nas zanima od konca do kraja, in zakaj? Zato ker je skoro jedina popolnoma *realno* risana. A še nekaj! Kmetica — péstunja Ivana je jako dobra poštena žena, kateri radi vse vérujemo, samó tega ne, da je katerikrat v svojem življenji dejala: „Rihardu je razven Dore takoj minila — vesoljnost!“ Tega, te fraze ne moremo prav umeti, še menj pa verjeti, da jo je zagrešila — péstunja — kmetica! Takega govorjenja nahajamo mnogo — a v tem čestita pisateljica ni osamljena v našem slovstvu; malo jih je, ki se veselé ónega božjega darú, ki jim veleva in omogoča tako pisati, kakor ljudje v istini govoré. Jako ljubezniva, simpatična, in recimo kar odkrito — nedosežna v nas Slovencih pa je pisateljica v prizorih, kjer nam predstavlja in riše mladi dvojki, dekletci Rozo in Vijolo. Ostro in dobrohotno opazovanje otročjega življenja in óno blago čustvo, ki mu pravimo: máterina ljubezen — le ta dva moreta roditi in primerno slikati tako nežne, ljubeznive prizore, kakor jih nahajamo v tej knjigi, koderkoli nastopata imenovana dva otroka. Te umetnosti pa — E. Marlittovka *ni* umela, saj ni bila nikdar — mati.

Krivično bi ravnali, ko bi tej povesti ne želeli dobrega uspeha.

B.

Levstikova literarna ostalina. Pokojni Levstik je ostavil te spise:

A) *Slovarsko gradivo*: 1.) Izpiski iz slovarskih del (slovanskih, nemških, italijanskih) s primerjanjem in razlaganjem slovenskih in zlasti tujih v slovenščini se nahajajočih besed. Gradivo je nabrano iz naslednjih del: Miklosich, lexicon paleoslovenico-graeco-latinum (na majhnih listkih); Kurelac, Vlaške rěči u jeziku našem (Rad jug. ak. XX.) (2 poli); — Matzenauer, Cizí slova (5 pol); — Schmeller, Bayerisches Wörterbuch (161 pol); — Schmeller, Cimbrisches Wörterbuch, Sitzgsber. XV. (15 pol); — Stalder, Schweizerisches Idiotikon (31 pol); — Castelli, Wörterbuch der Mundart in Oesterreich u. d. Enns (6 pol); — Weinhold, Beiträge zu einem schlesischen Wörterbuche, Sitzgsber. XIV., XVI. (5 pol); — Elze, Gottscheerisch (3 $\frac{1}{2}$ pole); — Graff, Althochdeutscher Sprachschatz (2 poli); — Bennecke, Mittelhochdeutsches Wörterbuch (24 pol); — Schöpf, Tirolisches Wörterbuch (12 pol); — Boerio, Dizionario del dialetto veneziano (134 listov vel. osm.); — Mussafia, Beitrag zur Kunde der norditalischen Mundarten im 15. Jahrh. Denkschr. XXII.; Monumenti antichi di dialetti italian. Sitzgsber. XLVI. (9 pol); — Flaminio da Sale, Lingua retica o griggiona (50 pol); — Hahn, Albanesisch-deutsches Lexicon (v. »Alb. Studien«) (7 pol).

2.) Izpiski iz naslednjih slovenskih knjig:

Recelj, Gorne bukve (na majhnih listkih); — Evangelij, rokopis ljubljanske lie. biblijoteke, morda iz 16. stoletja (51 pol); — Kuzmič, Novi Zakon in Evangeliom

pouleg sv. Mataja (5 pol); — Schönleben, Evangelia inu listuvi (27 pol); — Vocabolario da Fra Gregorio Alasia (4½ pole); — Kastelec, Sv. pismo, (2 poli); — Vodnikov rokopis (10 pol); — Kopitar, Grammatik (vvod) (3½ pole); — Male povesti za mestne šole, l. 1826. (na malih listkih); — Fr. Prešerna poezije, p. 1—49 (34 pol).

3.) Prepisi slovenskih ali slovenščine se tičočih knjig:

»Gornih bukvi« (»Bergrecht«) prepis (12 pol) in opomnje k njemu; — Jarnikovega rokopisa »Wörter, die im Gailthale gebräuchlich sind« prepis in opomnje k njemu (4 pole).

4.) Začeto slovarsko delo: A — aklen, nekaj besed pod A, B, C spadajočih (kakih 23 polupopisanih pol); — nekoliko malih listkov s slovarskim gradivom.

5.) Razlaganje geografskih imen, največ starih, iz: Zahn, Urkundenbuch, Muchar, Geschichte der Steiermark itd. (na malih listkih).

B) *Studije* (največ primerjanje litevščine s slovanščino), pos.: Razlaganje imen v Caesarji se nahajajočih iz litevščine (11 pol).

C) *Razni spisi*, neurejeni in nepopolni, tičoč se slovenske slovnice. Podoba je, da je hotel pokojnik nekdanj izdati slovensko slovnico, slovenski pisano; pa rokopisa se je mnogo pogubilo.

D) *Prepisi neslovenskih knjig*: Hrvatska »poštila« iz l. 1627 (14 pol); — hrvatska pridiga »na rojstvo Isu Krstovo« (2 poli); — Listina Grgura kneza Blagajskega iz leta 1453. (1 pola); — Listina kralja Štefana Tomaža Ostojića (2 poli). Prepisan je tudi (toda ne z Levstikovo roko) »Vocabolario italiano e schiavo«, ki ga je spisal Fra Gregorio Alasia da Sommaripa. Razven tu omenjenih stvari je med ostalino še mnogo menj važnih drobnih spisov, zapiskov, konceptov *jezikoslovne* vsebine itd.

E) *Buželstvo*. Po izkušnjah in besedah retijskega bučelarja Jožefa Oblaka spisal Fr. Levstik (kakih 30 pol). To delo je hotel Levstik natisnit dati, ker je je začel prepisavati. Tega nedokončanega prepisa je 18 na pol popisanih pol; našlo se je tudi že nekaj na čisto tiskanih pol iz Kleinove tiskarne. A nadaljevanje tiska je Levstik ustavil, ker se je založnik skujal.

F) *Vodnikova* prozajična dela s komentarjem in komentar k Vodnikovim pesmim. Izvirne listine Vodnikove.

G) Gradivo za izdavo slovenskih in nemških poezij *Preširnovih* s komentarjem.

H) *Levstikove pesmi*, zbrane, do malega vse že natisnene, z raznovrstnimi variantami: vseh bode okoli 250.

I) *Levstikovi prozajični spisi* (Martin Krpan, Doktor Bežanec, Pot iz Litije do Čateža; razne kritike, uvodni članki, listki itd.), večinoma zbrani in na čisto prepisani, a vsi že natisnjeni po raznih časopisih. Med temi spisi se nahaja tudi konec spisa: »Mojima gospodoma nasprotnikoma«, katerega si Janežič l. 1859. v »Glasniku« ni upal natisniti vsega in pa daljša doslej še ne natisnena kritika o Cegnarjevem »Pegamu in Lambergarji«.

J) *Privatna pisma*, največ Stritarjevih, Erjavčevih, Cimpermanovih in Zarnikovič. Več takšnih pisem je Levstik pred smrtjo svojo sam sežgal.

Vsa ta literarna ostalina Levstikova se je nahajala po raznih miznicah, škatljah in zabojih in stalo je mnogo truda, predno se je uredila. Tega nemalega dela sta se lotila s pravo plemenito prijateljsko požrtvovalnostjo gg. c. kr. finančne prokurature adjunkta *Emil Guttman* in dr. *Jos. Starč*, za kar jima bode vsak prijatelj slovenske knjige in vsak čestitelj pokojnega Levstika vedel veliko hvalo. Č. g. adjunkt Guttman je prevzel tudi ne

ravno prijetni posel, da je v imeni oddaljenih dedičev lepo in za pokojnika častno uredil tudi vse druge stvari, katere je bilo po Levstikovi smrti še urediti.

Razven omenjenih dveh gospodov so literarno ostalino potem, ko je bila že urejena, pregledali še gg. prof. M. Pleteršnik, Ivan Železnikar in Fr. Levec. Vsi jezikoslovni spisi, tukaj naštetih pod točko *A* do *D*, izročili so se g. prof. Pleteršniku, da jih porabi za novi slovenski slovar, ostale spise (pod točko *E* do *I*, razven privatnih pisem) je pa, kakor čujemo, kupil ljubljanski knjigar Bamberg ter se zavezal, da vsaj pesmi Levstikove izdá do novega leta.

»Die praktische Philosophie und ihre Bedeutung für die Rechtsstudien.«

Ein Beitrag zur Reform unserer Universitäten von Dr. *Eduard Fechtner*. Wien. Alfred Hölder 1888, 8, 87 strani. Cena 80 kr.

Šolsko vprašanje je v naši dóbi na dnevnem redu. Na vseučiliščih je pravniška fakulteta reform najpotrebnejša. Ker juristi vladajo v pravnem in državnem življenji, zato je učna vzgoja tega stanú silno imenitna, in najslavnejši modrijani so pogostoma kazali na nedostatek pravnih studij. Kako hočejo v ozbiljnih časih pravo pogoditi možje, ki poznajo le od mogotcev kodifikovane zakone, na podlagi rimskega prava, ki razločuje slobodnjake in robove? Le vladajoči národi so pisali zakone, nikdar vladani, da si zagotové svojo nadvlado! In le modrijan, ki samostalno iz človeško nravi išče zakonov za človeštvo, ki z napredkom v prosveti in znanostih izkuša približati se končnemu idejalu (od tod sicer nestalnost njegovih sistem, a neprecenljiva vrednost je že v strmljenji samem!), modrijan je poklican, kazati pravo pot bodočemu pravištvu, ako se hoče človeštvo kedaj rešiti od pantiveka zakonitih krivic, ki še tarejo ne samó pojedince, nego cele národe! In slutnjo, da bode Slovan še rešitelj svetu, v čem jo iskati, kakor v prepričanji, da teptani rod (in kdo je bil huje teptan od Slovana, po kojem so si národi prikrojili izraz za robstvo?) bo priboril trpečemu človeštvu — spasilne zakone. Pisatelj, sam Slovan, vpel je v misli svoje obilico izrekov najslavnejših mož kažoč, kako je praktično modroznanstvo ali etika juristom najpotrebnejša.

Ker pa se propedeutika učí že po gimnazijah, razpravlja zadnji oddelek modroslovni pouk na nji. Pri tej priliki spominja, kako sedanja gimnazija abiturijentu ne dá niti najmanjšega navodila v bodočnost, da nevédna mladost izbira in določuje narastaj učenih stanov. Naloga profesorju modroslovja naj bi še bila, maturantom podajati pregled raznoterih strokovnjaških studij in vlada bi po njih lahko vplivala na razumno razdelitev, kažoča: tu je pomanjkanje, tam izobilje kandidatov.

Modrijan je idealist, dostikrat nepraktičen, ali po idealjih se razcvita, iz njih do zoreva boljši sad — lepša bodočnost naša! Idejalno pisana knjižica zaslučuje, da jo prečitajo višji in najvišji vzgojevatelji mladine, v obče gg. profesorji. *Dr. Fr. Simonič.*

„Ljubljanski Zvon“

izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stoji vse leto 4 gld. 60 kr., pol leta 2 gld. 30., četrt leta 1 gld. 15 kr.

Za vse neavstrijske dežele po 5 gld. 60 kr. na leto.

Posamezni zvezki se dobivajo po 40 kr.

Lastniki in založniki: **Fr. Levec** i. dr. — Izdajatelj in odgovorni urednik: **Fr. Levec**
Uredništvo in upravnništvo v *Ljubljani*, v Medijatovi hiši na Dunajski cesti, 15.

Tiska »Narodna Tiskarna« v Ljubljani.